

Masarykova univerzita
Fakulta sociálních studií

Mezinárodní obchod v klasické ekonomii a dělbna práce jako důsledek rozsahu trhu

Oldřich Krpec, FSS MU

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Svobodný obchod v klasické ekonomii

- *James Mill (1808)*: **obchod** jedné **země s druhou** je v zásadě jen **rozšířením dělby práce**, která přináší tolik benefitů...
- **Mill a Torrens** – *klíčový poznatek*: existuje **volba** mezi získáním daného množství zboží využitím práce a kapitálu k **produkci doma** a využitím těchto faktorů k produkci **jiného produktu** a jeho **směnou** za dané zboží;
- Uvažování o **obchodu nepřímo** vede k nejvýznamnějšímu analytickému příspěvku...

Komparativní výhoda

- Zboží může být **výhodně dovezeno** ze zahraničí, i **pokud** má země **absolutní výhodu** v produkci tohoto zboží;

Robert Torrens (1815):

- *předpokládejme, že v **ENG** lze obilí pěstovat na určité půdě **stejně levně** jako v **Polsku**;*
- *zdá se že je přirozené, že pokud bude businessu umožněno jít **svobodně** za nejprofitabilnější aktivitou, využije kapitál k **domácí produkci** obilí, (pokud je základní cena stejná a včetně **dopravy** mnohem menší);*
- *podrobnější zkoumání odhaluje **omyl**: pokud **ENG** má takové **schopnosti v MANU** že za jakoukoliv část kapitálu může vytvořit množství **oděvů**, za které je **polský** pěstitel ochoten dát **více obilí**, než by **ENG** dokázala se stejným kapitálem doma vypěstovat...*
- *... tak části **ENG půdy** (i když stejně dobré nebo lepší než **Polská**) budou ležet **ladem** a **část spotřeby obilí** bude kryta **dovozem**;*
- **Porovnání nákladových cen v obou zemích** (tj. i v Polsku) – dodal **David Ricardo (1817)** a **James Mill (1824)**:
 - I když je **země superior** v produkci **všech** typů zboží – stále **vzájemné benefity** ze **specializace** a **obchodu**;

David Ricardo (Principles..., kapitola 7): PORT vs. ENG, víno a oděvy: POR absolutní v obou, CA ve víně;

John Stuart Mill (1848) – *Principles of Political Economy* prosadil CA:

- **Nepřímé efekty obchodu** – efekty **vyššího řádu** – nejdůležitější je tendence každého **rozšíření trhu** ke **zlepšení produkčního procesu** (*zpřesnění + technologie a vyšší produktivita*);
- ... **spill-over** do ostatních zemí;
- Ekonomické **benefity** obchodu jsou překonány těmi **morálními a intelektuálními** – zlepšení lidských bytostí v důsledku **kontaktů** s osobami **odlišnými** a myšlením a jednáním jiným ...
- není země, která by si nepotřebovala **půjčovat** od **ostatních**;

Zaútočil na **argument zaměstnanosti** pro protekci:

- rozhodování **není mezi** zaměstnáváním **vlastních** lidí a **cizinců**, ale **mezi** zaměstnáváním jedné a druhé **skupiny našich** vlastních lidí, protože dovezené komodity jsou vždy placeny produkcí vlastního průmyslu;

Uvědomění si, že **někteří** jsou **poškozeni**;

Corn laws (1846) stejně jako *Indian Calicoes* 1690s, klíčová diskuze:

- pokud by existoval **transfer** → tj. cokoli **tratí spotřebitelé** (a kapitál) **dostanou landlordi** může to být **krádež**, ale **nebude to mrhání**... může jít o horší **distribuci** národního bohatství ale nedojde k jeho **uměnění**;
- **protekcionalistické** politiky vytvoří vždy **ztrátu** v absolutních hodnotách, významně **přesahující** zisk pro ty, kteří dostanou **rentu**;
- každá libra do kapsy landlorda bude převážena ztrátou společnosti ve výši několika liber;
- pokud je třeba tento **transfer**, přímá **daň** je méně nákladná než **clo**;
- (vs. *infant industry*; *mzdové náklady*; *disponibilní důchod*).

Nassau Senior (1828):

- pokud je **hloupost zakázat** či **zdanit lepší parní stroj**, protože může poškodit ty, kdo pracují v těžbě uhlí... jaký smysl má zakazování či zdanění **cizích** stužek nebo sametu, protože **dovoz poškodí domácí producenty** hedvábí?

Směna, dělba práce (R.Roberts, J.M.Buchanan, Y.Yoon)

USA, Nepál, Montana

- *Ricardo (Roberts): specializace/směna* nás dělá bohatými:
 - lidé s různými schopnostmi... i když někdo není **v ničem lepší** se mohou **vzájemně obohatit**;
 - není to o **učení** se prací... ale důsledkem zaměření na to v čem je aktér **relativně dobrý** → to je výhodné pro všechny;
- *Buchanan a Yong Yoon: hlouběji...* - zvyšující se **návraty z rozsahu** („DoL limited by extent of market“) - **A.Smith**;
- **Skupina lovců** – jídlo z lovu; jak dosáhnout toho abych měl **více jídla**?
 - **Ukradu** ho (*negative sum game*) – náklady na ochranu, význam ochrany vlastnických práv;
 - Zlepšení **techniky** (ostřejší nůž);
 - **Obchod**;

- **Ricardo**: ...co vede **obchod** je naše **odlišnost** vs. je to zdroj **konfliktu** a napětí (*John Nye*) - ale také vede ke **kooperaci** přes obchod;
 - co pokud jsme **stejní**? – *Ricardiánská* motivace k obchodu mizí...;
- **A. Smith (Buchanan)** – i tak je **možná specializace a obchod** - není jenom **lov**, ale také **další práce**:
 - např. příprava **sendviče** (každý si ho musí připravit, než vyrazí – bere čas);
 - někdo se rozhodne otevřít **business** s přípravou **S**;
 - pokud jsme **stejní**, **nemůže** se to **vyplatit** (!) – je třeba abych obětoval méně lovu než získám prodejem S (*ty musíš platit méně za S než bys ztratil jeho výrobou*);
 - necháváme stranou **nepeněžní aspekty** (*nenávidím lov*);
 - pokud je **dost lovců**, může to fungovat – přidáním **technologie** (*nevyplatí se pokud dělám 1ks S ale vyplatí pokud jich dělám 500ks*);
 - najednou dělám **1ks S** za **kratší dobu** (*za méně lovu*) a proto ušetřím více tvého lovu;
 - *speciální trouba, mixér na hořčici, elektrický kráječ na maso*;
 - pokud dělám **500ks**, **technologie** udělá jeden S **levnějším**;
 - nápad, **každý** si koupí svůj **kráječ** – ale pokud děláš jeden S, stane se technologií **dražším**(!);
 - proč **rozvojové země** nepoužívají top technologii? Nevyplatí se to! (rozhodně ne na izolovaném trhu, cla a bariéry);

Rozsah produkce má obrovský dopad na **množství kapitálu**, který se **vyplatí investovat** –

A. Smith (dělba práce je limitována rozsahem trhu).

- *Munger* – není to jen o **dělení** produkčního **procesu** na jednotlivé etapy (jeden peče chleba, druhý krájí maso – učení se) – ale je to (také) o aplikaci **technologie**;
 - následuje **motivace vylepšit** technologii;
 - technologie **není** automaticky **přítomná** – je třeba motivace ji **vyvinout**;
 - ani 500 lidí **nestačí** pro udržení našeho **standardu** života – neudrželi by profitabilitu technologie – potřebujeme interakci **milionů**;

Pokud jsme všichni **stejní**, **kdo bude dělat S?** - první koho to **napadne...**(?)

- **Není zřejmé**, že je tu potenciál pro S! Není jasné **kolik prací** tu je. Na to musí přijít podnikavec (**entrepreneurship**);
- Pokud **nejsme stejní** – **Ricardo**: kdo to má dělat? Kdo je v tom **nejlepší** (vs. kdo je na to nejlepší);
 - **Závod...**? nejhorší lovec...?;
- **Ricardo**: závisí na **obětované příležitosti!** To čeho se **vzdáváš**, je tvoje skutečná **cena** výroby 1S;
 - určí jestli to budeš dělat zrovna ty...

- Záleží na tom, kdo co dělá;
- Jsou **dvě cesty** jak dostat více masa – **přímá** (*lov*) a **nepřímá** (*S a směna*);
- Pravda pro jedince i **národy** – **obchod** je implicitní **kooperace** ve které využíváme **schopnosti druhých**;
- Pozor: **patterns of trade** jsou **iluze**:
 - vedou nás k falešnému vnímání **příčin specializace** – pokud budu dělat 5 let S budu v tom dobrý (a vypadá to že jsem nejlepší) a budu špatný lovec (vypadá to že jsem byl nejhorší)...
 - patterns schopností je **endogenní**;
- Schopnosti se vynořují a pak záleží na technologiích, které byly aplikovány a dále vylepšovány;
- **Nepál**: tarify, špatná infrastruktura, soběstačnost – málo lidí k obchodu, malé rozdíly; nevyplatí se technologie, není učení a zkušenost (a **EoS**);
- *Ricardo* je o jednom **okamžiku** – za daných schopností a technologií – má smysl se specializovat; *Smith* – síla obchodu vede ke změně technologií – **dynamická** proměna;

- Jaký je rozdíl, mezi **ostřejším nožem**, dalekonosnějším lukem a možností **koupit si S?**
 - **žádný**: obě cesty umožní zvýšit **produktivitu** – vytvoří čas;
 - pouze dvě cesty jak zvýšit životní úroveň aktéra – **krádež** (transfer), nebo zvýšení **produktivity**;
 - Produktivita - dvě **cesty**: přidání **technologie** a **specializace/obchod**; obojí nakonec o **technologii** – jedna přímá, druhá zprostředkovaná;
- Severní **Carolina** (1960) (US): 1 dělník / 5 strojů a 100 úkonů; dnes 1/ 100 strojů a 600 úkonů -> 120x produktivnější;
- Rok 1900 (US, CZ): 40% **farmářů**, dnes 2% (hlad a nezaměstnanost?);
- Co s tím mají společného **hranice? Nic!**

Děkuji za pozornost

Oldřich Krpec

krpec@mail.muni.cz

MVES FSS MU, Joštova 10, 60200 Brno

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ